

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Örebro universitet
Forskarutbildningsämne: Psykologi
Licentiatexamen: Ja
Doktorsexamen: Ja

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsämne

Bedömningsgrund: Avgränsningen av forskarutbildningsämnet och dess koppling till den vetenskapliga grunden och beprövad erfarenhet är välmotiverad och adekvat.

Forskarutbildningsämnets avgränsning och vetenskapliga grund är relaterad till den inriktning som de verksamma i psykologiämnet har vid Örebro universitet. Personalen i ämnet har sina verksamhetsområden inom arbets- och organisationspsykologi, emotionspsykologi, hälsopsykologi, klinisk psykologi, kognitionspsykologi, kulturell psykologi särskilt etnicitet, kriminologisk psykologi, miljöpsykologi, perceptionspsykologi, personlighetspsykologi, politisk psykologi och utvecklingspsykologi. Detta definierar bredden i den vetenskapliga grund som ämnet kan ge doktoranderna. Bredden återspeglas också i de 14 avhandlingar (Se tabell 1b) som publicerades i ämnet 2012-2016.

Organisatoriskt har verksamma forskare i psykologi historiskt knutits till tre forskningsmiljöer. Miljöerna fokuserar på utvecklingspsykologi (forskargruppen Center for Developmental Research, CDR, som ingår i forskningsmiljö Youth and Society, [YES](#)), hälsopsykologi (Center for Health and Medical Psychology, [CHAMP](#)) respektive kriminalpsykologi/psykologisk kriminologi (Center for Criminological and Psychosocial Research, [CAPS](#)).

Inom CDR studeras olika aspekter av människors utveckling över tid. Forskningens fokus ligger på sen barndom, tonåren och de tidiga vuxenåren. Syftet med de studier som genomförs vid centret är att undersöka de risk- och skyddsfaktorer som påverkar ungdomars utveckling, såsom psykisk hälsa, fritidsaktiviteter, relationer till kamrater, lärare och föräldrar, anpassning i skolan, allmän anpassning, sociala nätverk, personlighet och antisocialt beteende. Exempel på aktuella avhandlingsämnen med anknytning till CDR är: deltagande i organiserad idrott bland invandrade ungdomar, utvärdering av föräldrastödsprogram, och betydelse av strängt föräldraskap och sambandet med ungdomsanpassning. I stort sett alla studier använder sig av longitudinella analyser. Många olika longitudinella databaser har utvecklats i CDR och de sträcker sig från de första levnadsåren upp till vuxen ålder. Exempelvis inkluderar den sista longitudinella studien unga personers samhälleliga och politiska utveckling från 13 år till 30 års ålder.

Inom CHAMP studeras betydelsen av psykologiska faktorer i utvecklingen av sjukdom och hälsa såsom smärta, sömnproblem, och emotionell problematik. Kunskapen används för utveckling av kliniska bedömningsmetoder samt förebyggande arbeten och behandlingsinsatser som grundar sig i inlärningsteori samt KBT. Det finns en stark koppling till klinisk psykologi och utbildningen på grundläggande- och avancerad nivå i form av psykologprogrammet och även läkarprogrammet. Exempel på aktuella avhandlingsämnen med anknytning till CHAMP är: psykologiska aspekter och behandling vid sexuell smärta, förebyggande av stressproblematik bland ungdomar, sömnproblem bland ungdomar, och betydelsen av kommunikation mellan vårdgivare och patient för utveckling av smärtproblem.

CAPS är en tvärvetenskaplig forskningsmiljö med det övergripande syftet att bedriva praktiskt användbar forskning om normbrytande, kriminellt beteende, och om psykosocial anpassning och utveckling i en vidare mening. Exempel på aktuella avhandlingsämnen med anknytning till CAPS är: psykofysiologiska processer som ökar risken för kriminellt beteende, prediktion av brottsligt beteende, samt riskbedömning av partnervåld. Vid CAPS bedrivs bl.a. ett antal större prospektiva longitudinella studier; t.ex. SOFIA-studien (en studie av ca 2000 barn från förskoleålder och framåt) och IDA-programmet (en studie av ca 1000 individer som följts sedan år 1965 när respondenterna var 10 år). Örebro universitet utreder för närvarande CAPS för etablering som eget forskarutbildningsämne i form av kriminologi. Dock gäller under 2016 att forskarstuderande i CAPS får sin examen i ämnet psykologi.

Dessa tre miljöer avgränsar i stort forskarutbildningsämnet och utgör grunden för många aktiviteter och forskning som varierar från laboratorieundersökningar till longitudinella studier och interventioner. Koncentrationen av doktorander till hälsopsykologi, utvecklingspsykologi och kriminalpsykologi/psykologisk kriminologi gör att ämnet kan erbjuda kvalificerade handledarresurser. Alla professorer och docenter i psykologi är knutna till dessa forskningsmiljöer. Miljöerna har existerat åtminstone tio år. Det betyder att vi kan erbjuda doktoranderna tillgång till aktiva och produktiva forskningsmiljöer. Detta tillgodoser djupet i den vetenskapliga grunden i ämnet.

Värdering och analys

Vi bedömer att ämnet psykologi utmärks av välavgränsat innehåll med bredd såväl som djup. Den vetenskapliga produktionen är av hög kvalitet med många nationella såväl som internationella samarbeten. Detta styrks i den omfattande och oberoende utvärdering som Örebro universitet lät genomföra 2015. Utvärderingen syftade till att kartlägga forskningens kvalitet (se [forskningsutvärderingar ÖU](#)). Ämnet psykologi och forskningen inom dessa miljöer värderades och skattades som mycket forskningsaktiv och framgångsrik. Av de 62 forskningsmiljöer som utvärderades av universitetet var det 9 som hade de högsta skattningssiffrorna (4 eller 5 på en femgradig skala). Ämnets alla tre forskningsmiljöer tillhörde dessa hög-skattade miljöer.

Aspekt: Personal

Bedömningsgrunder:

A. Antalet handledare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll och genomförande.

I och med att forskarutbildningen finns i kontext av tre aktiva forskarmiljöer, fristående utbildning i psykologi samt ett psykologprogram, finns det i dagsläget gott om handledarkompetens i form av forskningsaktiva, tillsvidareanställda lektorer och professorer inom ämnet. För att säkra tillräckliga framtida handledarresurser, uppmuntras universitetslektorer genom sin 20 % kompetensutvecklingstid inom tjänsten att utveckla sin forskning. Fakultetsnämnden erbjuder regelbundet möjlighet för lektorer att söka medel för extra kompetensutvecklingstid för vidaremeritering mot docent.

Tabell 2 ger en översikt av nuvarande handledargruppen. Gruppen består av 7 män och 11 kvinnor, i åldersspannet 35-64 år. Fyra av handledarna är externa biträdande handledare, de övriga är anställda vid universitetet (varav 10 anställda inom ämnet). Som regel är alla huvudhandledare anställda vid Örebro universitet. Tio av handledarna är professorer, 5 docenter och 3 är disputerade forskare som ännu inte har uppnått docentkompetens (två av dessa, båda anställda som forskarassistenter vid universitetet är i processen att ansöka om befordran till docent). Handledarna är i högsta grad aktiva, vilket tydliggörs av över 4 miljoner nytillkomna externa medel och 71 internationella publikationer i vetenskapliga tidskrifter under 2016. Totalt producerades av dessa forskare närmare 300 originalartiklar i referentgranskade vetenskapliga tidskrifter år 2012-2016.

Ett exempel som belyser forskningskvaliteten är de bibliografiska analyser av enskilda forskare som genomfördes som ett led i universitetets forskningsutvärdering 2015 (ORU2015). Utvärderingen omfattade (1) produktiviteten i forskningen och (2) "kvaliteten" i forskningen (citeringsfrekvens). Forskarna jämfördes till 48.000 svenska forskare i percentilgrupper. I tabellen nedan visas denna analys för docenterna och professorerna då anställda inom ämnet. Av dessa tolv personer var det 2 som hade en Top 1 % skattning, 6 skattades som Top 25 %, 3 skattades som Top 50 %, och 1 person hade en skattning under top 50 %.

Anna-Karin Andershed	Top 50%	Professor
Henrik Andershed	Top 25%	Professor
Boersma, Katja	Top 25%	Professor
Flink, Ida	Top 50%	Universitetslektor
Kormi-Nouri, Reza	<Top50%	Professor
Linton Steven J.	Top 1%	Professor
Skoog, Therése	Top 50%	Universitetslektor
Stattin, Håkan	Top 1%	Professor
Tillfors, Maria	Top 25%	Professor
Tilton-Weaver, Lauree	Top 25%	Professor
van Zalk, Maarten	Top 25%	Universitetslektor
Özdemir, Metin	Top 25%	Universitetslektor

Anställda handledare som är docenter har 20 % kompetensutvecklingstid inom tjänsten för att forska. Rekryterade professorer har finansiering om 70% för egen forskning och forskarutbildning, medan befordrade professorer har 40%. Alla professorer uppmanas även att söka externa forskningsmedel för att kunna ägna mer tid åt egna forskningsprojekt. Merparten av de inom ämnet anställda handledarna har externa forskningsmedel. Dessa förutsättningar främjar handledarnas möjlighet att upprätthålla sin forskningsaktivitet samt följa samhällsutvecklingen.

I syfte att utveckla den pedagogiska kompetensen tillhandahåller universitetet genom Enheten för universitetspedagogik, IKT och lärande (PIL) forskarhandledarutbildning och två behörighetsgivande [kurser i universitetspedagogik](#). För erfarna handledare med flera års huvudhandledarskap finns det dessutom en nyinrättad fortbildningskurs, "Fortsättningskurs i forskarhandledning".

Forskarhandledarutbildningskursen tar bland annat upp doktorand- respektive handledarperspektivet på forskarutbildning, handledning och genus, studiekulturella

skillnader, samtalsmetodik, regelverket kring forskarutbildningen samt forskningsetiska frågeställningar. De universitetspedagogiska kurserna fokuserar bland annat på kursutveckling och studenternas lärande, lärarens pedagogiska grundsyn och hur pedagogisk skicklighet kan synliggöras i en pedagogisk meritportfölj. Dessa tre kurser (eller motsvarande kompetens) är obligatoriska för att kunna bli antagen som docent vid Örebro universitet och därmed ett led i att säkra handledarresurser samt främja kvalitet på handledning och undervisning. Alla våra handledare har därmed antingen genomgått dessa kurs alternativt bedömts ha motsvarande kompetens.

Vad gäller den interna pedagogiska kompetensutvecklingen pågår ett arbete för att utarbeta ett gemensamt pedagogiskt arbetssätt över alla nivåer. Therese Skoog, som fick Örebro studentkårs pedagogiska pris 2014, och också är utsedd till Särskilt meriterad lärare, leder det arbetet.

Analys och värdering

Vi bedömer att antalet handledare och deras sammantagna kompetens i högsta grad är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll och genomförande. Kvantiteten och kvaliteten i handledarnas vetenskapliga produktion är god. Ämnet har gott vetenskapligt djup inom de områden som vi prioriterat under många år. I stort sett alla docenter och professorer har hög forskningsproduktivitet och citeras ofta i litteraturen. I stort sett alla docenter och professorer har externa medel. Detta ger ringar på vattnet och betyder att vi har lärare med mycket god kompetens i aktuella forskningsområden i undervisningen. Doktoranderna får handledare med hög vetenskaplig kompetens och seminarierna håller hög kvalitet. Framgångsrika forskare har ofta ett brett nätverk av andra forskare med god kompetens. Det betyder att doktoranderna ofta kommer att komma i kontakt med forskare på andra lärosäten som publicerar i internationella tidskrifter med high impact, och möjliggör att dessa externa forskare också blir doktorandernas nätverk och senare kollegor (Se aspekt forskarutbildningsmiljö).

Ett utvecklingsområde rör stundande pensionsavgångar. Om några år går professorerna Stattin och Linton i pension. Stattin är forskningsledare för CDR och Linton är forskningsledare för CHAMP. Vi bedömer att dessa två forskningsmiljöer har goda möjligheter att vara fortsatt starka då det finns flera forskare med synnerligen god vetenskaplig kompetens i vardera miljön. Dock behövs det samtidigt utvecklas en långsiktig strategi för kommande rekryteringar av professorer såväl som doktorander. Ämnet har under lång tid strategiskt kraftsamlat för att utveckla forskningsmiljöer med både bredd och djup. Det har betytt att doktorander främst har rekryterats till de hälsopsykologiska och utvecklingspsykologiska områdena och till kriminalpsykologi. Vi ser det som eftersträvänsvärt att vid kommande rekryteringar öppna upp för möjligheterna att utveckla nya forskningsområden och miljöer. Under senhösten 2016 inrättades en referensgrupp (prefekt, ämnesansvarig, enhetschef) för att utarbeta en profil och strategi för rekryteringar av professorer och processen kommer att pågå under 2017-2018.

B. Handledarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling följs systematiskt upp i syfte att främja hög kvalitet i utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Vad gäller uppföljning av handledarnas kompetens görs den på olika sätt. Ett är uppföljningen av handledarnas formella forskningsaktiviteter. Sedan slutet av 90-talet redovisar och sammanställer ämnesansvarig årligen de studier som forskarna publicerat under det gångna året. Här synliggörs den aktuella forskningsproduktionen och det möjliggör analyser av de förändringar i forskningsproduktionen som sker över tid. Uppföljning av forskningsverksamheten sker även som tidigare nämnts på universitetsnivå samt inom institutionen genom årliga verksamhetsberättelser. Dessa utvärderingar har vid flera tillfällen varit underlag för beslut om strategiska satsningar.

Handledningens kvalitet följs systematiskt upp och utvärderas i den individuella studieplanen (ISP). Det är i ISP som handledarna tillsammans med doktoranden planerar och följer upp doktorandens forskarutbildning (se Aspekt: Måluppfyllelse: kunskap och förståelse). Det finns inom ISP särskilt utrymme för både handledare och doktorand att bedöma handledningens kvalitet och föreslå åtgärder om det behövs. Alla ISP granskas av ämnesansvarig och tas upp påHandledarkollegiet (Se aspekt forskarutbildningsmiljö). ISP fastställs av institutionens prefekt, vilken också har ansvaret för att vid behov vidta åtgärder.

Enligt högskoleförordningen har en doktorand rätt att om denne så önskar få byta handledare, och vid Örebro universitet tas beslut om byte av handledare av prefekt på delegation av fakultetsnämnd. Handledarbyte har skett vid två tillfällen under perioden 2012-2016. Då det finns många handledarkompetenta forskare inom ämnet samt att varje doktorand även har minst en biträdande handledare finns det i praktiken inga större hinder att hitta en annan lämplig handledare. Det kan vara känsligt för en doktorand att ta upp önskan om handledarbyte och därmed kan det vara svårt att vända sig direkt till sin handledare med den önskan. Då enhetschefen har årliga medarbetarsamtal med doktoranden kring arbetsmiljö finns det där möjlighet att ta upp eventuella problem. Även doktorandombud och prefekt står till förfogande för att stödja doktoranden. Handledarbyten kan ske av olika anledningar – för att handledaren flyttar, blir sjuk, eller för att doktoranden önskar ett byte. Doktoranden behöver inte ange skäl för önskan av byte och behöver inte heller delta i några överläggningar. Dessa regler finns för att underlätta för doktoranden vid eventuellt byte av handledare och klargörs i början av utbildningen. Vid önskan om handledarbyte är det i normalfallet så att en doktorand lämnar önskemål om en person som hen tror skulle passa som huvudhandledare och eventuellt bihandledare. Det är därefter prefekten som samråder med såväl den tidigare och den potentiellt kommande handledaren. Byte av handledare tas också upp i Handledarkollegiet.

Analys och värdering

Handledarnas kompetens följs systematiskt upp genom granskning av handledarnas forskningsverksamhet på ämnesnivå (årliga sammanställningar av ämnesansvarig), institutionsnivå (verksamhetsberättelse av prefekt) såväl som universitetsövergripande (regelbundna externa granskningar, senast 2015). Handledningens kvalitet följs systematiskt upp genom värdering och granskning av handledning inom ISP (granskas av ämnesansvarig, handledarkollegium och prefekt). Vi bedömer detta som relativt tillfredställande men har samtidigt identifierat sådant som vi behöver vidareutveckla:

- Det finns ett önskemål från handledarkollegiet att utveckla en helhetsplan för handledningen.

- Vi har börjat övergå till ett system där unga forskare (ännu ej docenter) går in som biträdande handledare. De skolas således tidigt in i handledningsuppgiften. Vi behöver utvärdera hur detta fungerar innan det kan formaliseras.
- Det finns behov av att åtminstone årligen ha ett möte inom Handledarkollegiet där man dryftar handledningsprocessen i allmänhet samt de problem som handledarna har stött på i handledningen av enskilda doktorander och hur man sökt lösa dem. Vi ämnar att inrätta ett sådant årligt uppföljningssammanträde. Till detta möte inbjuds samtliga i forskarutbildningen aktiva huvud- och biträdande handledare.

Aspekt: Forskarutbildningsmiljö

Bedömningsgrund A:

Utbildningen och forskningen vid lärosätet har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Doktorandgruppens sammansättning

Doktorandgruppen (se tabell 1a) består av 11 kvinnor och 2 män i åldersspannet 27-41 år. Åtta av doktoranderna är anknutna till CHAMP, 2 till CDR och 3 till CAPS. Alla doktorander har sin arbetsplats i samma byggnad på Örebro universitets campus, i nära anslutning till sina respektive forskarmiljöer. Detta gynnar doktorandernas möjligheter att delta i diskussioner om forskning, ämne och pedagogik. Då doktoranderna ofta har olika kulturella och nationella bakgrunder är engelska i normalfallet det gemensamma språket vid möten. Handledarkollegiemöten, seminarier och de månatliga enhetsmötena hålls alla på engelska. Historiskt har vi haft tre doktorander som haft sina anställningar på andra lärosäten än Örebro universitet. De har dock haft handledare från Örebro universitet.

Arbete för att vidga doktorandernas forskarutbildningsmiljö

Handledare, nationella och internationella nätverk. Handledarnas nätverk blir ofta doktorandernas första nätverksbygge. Handledarna i psykologi har ansevärda nationella och internationella kontakter och kontaktytor. Dessa nätverk blir de kontakter och kontaktytor som också blir doktorandens, då forskningsprojekten finns inom dessa områden. Det innebär att doktoranderna får tillgång till handledare som innehållsligt är experter inom deras avhandlingsområden och även till dessas externa nätverk.

Handledarna anknutna till CDR har ett omfattande samarbetsnätverk med bland annat forskare, professionella i praktik (t.ex. skola, socialtjänst) och beslutsfattare (kommun). I Sverige finns det samarbete med bl.a. forskare vid Karolinska institutet samt vid Lunds-, Karlstads- och Göteborgs universitet. Internationellt finns det etablerade samarbeten med universitet och forskargrupper främst i England, Tyskland, Italien, Spanien, USA och Kanada.

Handledarna anknutna till CHAMP har ett omfattande samarbetsnätverk med bland annat forskare, professionella i praktik (t.ex. företagshälsovård, primärvård, rehabiliteringsmedicinsk specialistvård, psykiatri) och beslutsfattare

(försäkringskassan, Region Örebro län). I Sverige finns det samarbete med bl.a. forskare vid Uppsala universitet, Karolinska institutet, Karlstads universitet, Mittuniversitetet, Stockholms universitet och Linköpings universitet. Internationellt finns det etablerade samarbeten med universitet och forskargrupper i bland annat Norge, England, USA, Nederländerna, Belgien, Australien, Nya Zeeland och Iran.

Handledarna anknutna till CAPS har ett omfattande samarbetsnätverk både bland forskare och professionella i praktik (t.ex. socialtjänst, polis och brottsförebyggare i kommuner). I Sverige finns samarbeten med bl.a. forskare vid Karlstads universitet, Karolinska Institutet, Stockholms universitet och Göteborgs universitet. Internationellt finns samarbeten med universitet och forskargrupper i bland annat Holland, Cypern, USA, Spanien, Italien, Kroatien, Tyskland, Australien och Kina.

Konferensdeltagande. Ämnet uppmuntrar att doktoranderna åtminstone årligen aktivt presenterar sin forskning på internationella konferenser. Doktoranderna söker medel för detta från fakultetsnämnden i första hand, men kan också erhålla medel från ämnet.

Doktorandernas intellektuella miljö och lärandemiljö. Att vara en doktorand bland andra doktorander inom ett specifikt forskningsområde ökar möjligheten till intellektuellt utbyte och en stimulerande lärandemiljö. Det är en slutsats vi har dragit i psykologiämnet. Detta har färgat ämnets val att anta och anställa doktorander inom mer specifika forskningsaktiva områden snarare än att utlysa platser på forskarutbildning mer ospecifikt, där doktoranden helt på egen hand definierar sitt eget avhandlingsområde.

Seminarieverksamhet inom forskningsmiljöerna. I ämnets forskningsmiljöer hålls regelbundna seminarier för att ge doktoranderna grundläggande kunskap, förmåga och förhållningssätt i vetenskapligt resonering och skrivande. Dessa reguljära seminarier utgör en viktig kontext för utvecklingen av det vetenskapliga tänkandet och skrivandet. Det är i dessa seminarier – som sträcker sig alltifrån presentation av övergripande idéer och teorier, till specifika studier som ska skickas in för publicering – som doktoranderna kan både få och ge synpunkter och lära sig från andra doktorander och seniora forskare inom miljön.

Övergripande stödfunktioner. Det finns flera former för övergripande utbildningsstöd till doktoranderna (se doktorandernas [hemsida](#) för hela universitetet som administreras av Universitetskansliet). Institutionens forskningsadministratörer har skapat en hemsida för doktorander. Denna hemsida ger information om till exempel hur doktorander representeras i olika universitetsorgan, regelverk, löneutveckling, kursutbud, universitetsövergripande seminarier och stödfunktioner till doktorander. Studentavdelningen erbjuder exempelvis en [seminarieserie](#) riktad till doktoranderna på universitetet. Seminarserien behandlar ämnen såsom avhandlingsframställning, att söka forskningsanslag och karriärvägar efter disputation. Personalavdelningen erbjuder ett utvecklingsprogram för doktorander. Syftet med programmet är att skapa förutsättningar för att klara doktorandstudierna, stärka och stödja doktoranderna genom forskarutbildningen, hantera prestationskraven, stärka självkänslan samt hantera motgångar och stress. Biblioteket ger kurser och även individuell handledning i t.ex. informationssökning och handhavande av olika programvaror. Institutionens

forskningsadministratörer träffar nyantagna också doktorander enskilt eller i grupp för introduktion i studieadministrativa frågor.

B: Forskarutbildningsmiljön följs systematiskt upp för att säkerställa hög kvalitet. Resultatet av uppföljningen omsätts vid behov i kvalitetsutvecklande åtgärder och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Systematiska granskningar för att säkerställa kvalitet

Aspekter av forskarutbildningsmiljön utvärderas och följs upp kontinuerligt på central universitetsnivå (senast ORU2015) samt via Fakultetsnämndens utbildningsgranskningar och strategimöten. På ämnesnivå sker en stor del av arbetet med systematiska granskningar av forskarutbildningsmiljöerna i Handedarkollegiet (HK). HK består av alla professorer och docenter anställda inom ämnet och leds av ämnesansvarig. Det är ämnesansvarigs uppgift att, tillsammans med handledarkollegiets medlemmar, säkerställa och utveckla kvaliteten i ämnets forskarutbildning. Därutöver kan HK vara utredande och beredande instans åt ämnesgruppen och ämnesansvarig, till exempel i framtagande av synpunkter på universitetets och fakultetsnämndens forskningsstrategier, samt åt prefekten inför beslut om t.ex. antagning av doktorander eller fastställande av ISP.

Till HK adjungeras enhetschef, forskningsadministratör och doktorandrepresentant. Adjungerade ledamöter har yttranderätt men inte beslutanderätt i frågor som behandlas. Därutöver kan andra personer, t.ex. prefekt och ekonom, adjungeras vid behov. Biträdande handledare för doktorander adjungeras vid minst ett tillfälle per år.

Doktorandrepresentanten utses av ämnets doktorander och roterar över tid. Representanten har närvaro- och yttranderätt men inte beslutanderätt. Doktorandrepresentanten får inte delta då enskilda doktoranders situation diskuteras, om inte en enskild doktorand framfört önskemål om doktorandrepresentants närvaro. Doktorandrepresentation är ett viktig led i att främja doktorandinflytandet i utveckling och kvalitetsgranskning.

HKs arbetssätt:

- Sammanträden hålls normalt sett en gång per månad. Mötestider planeras för ett halvår i taget.
- HK ska eftersträva att beslut fattas i konsensus. När konsensus inte nås vidtar omröstning och majoritetsbeslut tillämpas. Vid lika röstetal har ämnesansvarig utslagsröst.
- Ämnesansvarig är ordförande och kallar till sammanträden och föreslår dagordning.
- Kallelse, förslag på dagordning och skriftligt underlag för viktiga frågor ska utgå via e-post minst en vecka innan sammanträdet. Minnesanteckningar och policydokument ska publiceras på ämnets interna webbplats.
- Minnesanteckningar förs av administratör vid varje sammanträde och läses av ordföranden före distribuering.

HKs granskningsuppgifter omfattar:

- *Allmänna studieplanen (ASP)*: HK svarar för att utveckla ämnets innehåll och tillämpning av den allmänna studieplanen i forskarutbildningen. Detta görs löpande och minst årligen. HK ansvarar också för att se till att ASP revideras av

fakultetsnämnden om det behövs.

- *Ekonomi:* Ämnesansvarig är budgetansvarig och råder tillsammans med HK över hur ämnesstödet från fakultetsnämnden utnyttjas. HK behandlar ansökningar från doktorander och lektorer/docenter/professorer om bidrag från ämnesstödet som syftar till att stärka forskarutbildningens kvalitet, t.ex. resebidrag till konferens. HK tar fram principer för fördelningen av denna typ av anslag. Riktlinjerna är att bidrag på 4000 kr/år ska utgå för litteratur till varje doktorand samt att ett bidrag för konferenser, utöver fakultetsnämndens bidrag, ska utgå på högst 10 000 kr per år. Doktorander ska dock i första hand ansöka om bidrag för konferenser från fakultetsnämnden.
- *Antagning:* Vid antagning till ämnets forskarutbildning utser HK inom sig en beredningsgrupp som föreslår en rangordning av de sökande. Efter beslut i HK inger ämnesföreträdaren ett förslag till prefekten om vilken/a person/er som HK förordar.
- *Handledarskap:* Efter beslut i HK inger ämnesföreträdaren till prefekten förslag om huvudhandledare och biträdande handledare. Det är prefekt som, på delegation av fakultetsnämnden, antar doktorander samt utser handledare.
- *Individuell studieplan, ISP:* Handledarna redovisar årligen sina doktoranders ISP för HK som ansvarar för att institutionens ISP-policy efterföljs. ISP fastställs sedan av prefekt.
- *Kurser:* HK svarar för utveckling och examination av kurser, bereder beslut rörande tillgodoräknande av kurser genomförda vid annan institution/annat lärosäte samt beslutar om bidrag för deltagande i kurser som ges vid annat lärosäte.
- *Verksamhetsplan:* Ämnesansvarigs förslag på verksamhetsplan för forskarutbildningen diskuteras i HK innan den fastställs av prefekt.
- *Disputation:* HK föreslår opponent och betygsnämndsledamöter som ämnesansvarig meddelar prefekt. Dessa utses av dekan.

HK säkerställer kvaliteten på de avhandlingar som går till disputation på följande sätt: Halvtidsseminarium. HK följer upp planeringen av doktoranders avhandlingsarbete genom ett halvtidsseminarium. Halvtidsseminarium bör hållas då halva forskarutbildningstiden gått. Det är huvudhandledarens uppgift att signalera till HK när det är dags för halvtidsseminarium. Riktlinjerna är att en artikel bör vara accepterad för publikation och den andra artikeln bör vara i manuskriptform och klar för att skickas in. Det är förhållandet mellan den faktiska utbildningstiden och doktorandernas publiceringstakt (inklusive kurser) som avgör när halvtidsseminariet ska ske. Om halvtidsseminarium inte kan äga rum när doktoranden tidsmässigt befinner sig i halvtid, ska orsakerna samt en eventuell åtgärdsplan (det räcker inte att bara dokumentera, utan handledarkollegiet ska göra en analys av *varför* doktoranden inte kommit längre och föreslå åtgärder) som dokumenteras i den individuella studieplanen. HK har enats om att ha en intern och en extern granskare. Utöver den interna och den externa granskaren så kan även en junior forskare ingå, i syfte att "skola in" mer juniora personer. Doktoranden sammanfattar sitt genomförda och planerade avhandlingsarbete skriftligt (lämnas till granskarna tre veckor innan seminariet) och i en muntlig presentation, och frågas sedan ut av granskarna. Granskarna lämnar skriftlig såväl som muntlig feedback. Dokumentet "Protokoll för halvtidsseminarier" används för detta ändamål och bifogas till doktorandens ISP ([länk](#)). Konkret bedöms följande aspekter:

- Forskningens kvalitet. Har projektet kvalitet för att uppfylla kraven på en avhandling? Här lämnas även synpunkter för potentiella förbättringar.

- Den studerandes kunskaper i och förståelse av vetenskaplig metodik i allmänhet, liksom specifik kunskap för forskningsområdet.
- Den studerandes förmåga att presentera, analysera och tolka sina forskningsresultat.
- Den studerandes oberoende och progression.
- Den studerandes kunskaper om de etiska principerna i forskning och huruvida dessa följts.

En slutbedömning lämnas i form av ett omdöme: 1. Goda framsteg, fortsätter som planerat; 2. Framsteg måste kontrolleras noggrant för att säkerställa att målen för utbildningen möts; 3. Tillräckliga framsteg har inte gjorts för att uppfylla målen för utbildningen. (steg 2. och 3. motiveras och specificeras).

Slutgranskning. HK har beslutat att anlita en extern granskare på åtminstone docentnivå med uppgift att kvalitetsgranska avhandlingsmanus innan tryckning. Den externa granskaren ska komma in med ett skriftligt underlag som avslutas med en rekommendation om huruvida manus håller den kvalitet som krävs för att ämnet ska anse att doktoranden bör gå upp och försvara avhandlingen. Doktoranden har dock rätt att lägga fram sitt arbete vid en disputation, oavsett HKs utlåtande. Konkret bedöms följande aspekter:

- Forskningens kvalitet. Håller avhandlingen (i regel "kappan" och artiklar) tillräckligt hög kvalitet för att uppfylla kraven på en avhandling. Här kommenteras t.ex. om en adekvat genomgång av litteraturen har gjorts, om det finns en teoretisk ram för avhandlingen, och om målen är tydliga samt lämnas synpunkter för potentiella förbättringar.
- Den studerandes kunskaper i och förståelse av vetenskaplig metodik i allmänhet liksom specifik kunskap för forskningsområdet.
- Den studerandes förmåga att presentera, analysera och tolka sina forskningsresultat.
- Den övergripande kvaliteten på avhandlingen. Här kommenteras till exempel originalitet och bidrag av fältet.
- Huruvida den studerande har följt de etiska principerna i forskning.

En slutbedömning lämnas i form av en generell rekommendation och kommentarer.

Utöver extern granskning är det brukligt med ett slutseminarium där doktoranden presenterar sina resultat och övar sitt försvar inför kollegiet, men behov av detta bestäms av handledare och doktorand tillsammans.

Värdering och analys

Vi bedömer att ämnets forskarmiljöer har hög samhällsrelevans och starka forsknings- och samhällsanknytningar samt utgör en utbildningsmiljö som fysiskt, tekniskt och socialt ger doktoranderna goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt.Handledarkollegiet utgör en stabil och viktig funktion för att upprätthålla och säkerställa kvalitet. Doktorandernas ISP (se även aspekt Måluppfyllelse - kunskap och förståelse) följs systematiskt upp under ansvar av ämnesansvarig och inom ramen för handledarkollegiet för att säkerställa hög kvalitet.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Inledning

Vi har organiserat redovisningen av detta aspektområde som följer. Under denna aspekt ges först en allmän introduktion till utformningen av forskarutbildningen i psykologi. Denna introduktion syftar till att belysa bedömningsgrund B.

Sedan lyfts specifikt de moment som säkerställer måluppfyllelse av kunskap och förståelse, färdigheter och förmåga samt värderingsförmåga och förhållningssätt (bedömningsgrund A). Analys och värdering görs på aspektområdesnivå vid slutet av aspekt värderingsförmåga och förhållningssätt.

Bedömningsgrund B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Forskarutbildningens utformning

Allmän studieplan. Utformningen av forskarutbildningen i psykologi beskrivs i den allmänna studieplanen (ASP). Den senaste uppdateringen gjordes i december 2014. Syftet med den senaste, relativt omfattande revideringen var att genom en detaljerad beskrivning av programkomponenter göra kopplingen mellan innehåll och examensmål tydlig. Detta gäller främst komponenter som bedöms genom examinationer och disputation, dvs. obligatoriska kurser, valbara kurser och avhandling. Utöver detta syftade revideringen till en utökad flexibilitet för den studerande att utifrån målen och behoven sammanställa kurser, samt att uppdatera beskrivningen av den aktuella forskarmiljökontexten inom ämnet. Sju av 13 i nuläget aktiva doktorander genomför sin utbildning enligt den nya ASP. Som beskrivits under aspekten forskarutbildningsmiljö (bedömningsgrund B) ansvarar ämnesansvarig tillsammans med handledarkollegiet för att kvalitetsutveckla innehåll och tillämpning av ASP. Uppföljning görs löpande och minst årligen.

Utbildningen består huvudsakligen av kurser, vilka examineras genom prov, och arbete med doktorsavhandling respektive licentiatuppsats, vilka examineras genom disputation/muntlig presentation. Utöver detta förutsätts den studerande delta i stödjande moment under hela studietiden som följs upp via ISP. Konkreta exempel på dessa examinerande och stödjande moment, samt deras anknytning till examensmålen beskrivs nedan. Andra viktiga moment som säkerställer kvalitet och måluppfyllelse utgörs av halvtidsseminarium och slutgranskning av avhandlingsarbete (för utförlig beskrivning, se aspekten forskarutbildningsmiljö (bedömningsgrund B.)).

Individuell studieplan. Valet av kurser som ska ingå i utbildningen planeras av den studerande i samråd med handledare och bestäms i den individuella studieplanen (ISP). ISP är ett viktigt verktyg för att planera utbildningen för varje doktorand, skapa förutsättningar för doktoranderna att slutföra utbildningen inom planerad tid samt för att kunna följa upp måluppfyllelse av examensmålen. Den nya formen för ISP som infördes vid Örebro universitet juni 2016, visar dessutom explicit hur kopplingen ser ut mellan examensmål, lärandemål, lärandeaktiviteter och examination. I detta

dokument specificeras planerade lärandeaktiviteter och examinationer och måluppfyllelse utvärderas.

ISP upprättas inom 2 månader efter påbörjad utbildning. Planen skapas i samråd mellan doktoranden och handledare och tas därefter upp i handledarkollegiet för granskning och diskussion. Därefter fastställs ISP av prefekten vid JPS, på delegation av fakultetsnämnden. Utöver att planen ska innehålla universitetets och doktorandens åtaganden och en tidsplan för doktorandens utbildning innehåller den vid Örebro universitet även uppgifter om hur doktorandens handledning är organiserad och fungerar samt specifikationer av lärandeaktiviteter i relation till examensmålen. ISP följs sedan upp minst årligen under hela utbildningen enligt samma procedur; efter uppdatering i samråd mellan doktoranden och handledaren tas ISP upp i handledarkollegiet och efter diskussion och ändring efter eventuella synpunkter lämnas den vidare för fastställande av prefekten. Momentet av granskning i handledarkollegiet syftar till att främja utbildningens kvalitet samt att stödja att utbildningen framskrider enligt plan och genomförs inom den för utbildningen avsedda tiden. Utöver det har universitetet byggt in ett kontrollsystem där andel doktorander med en aktuell ISP följs upp två gånger om året, 1 november och 1 maj.

Organisation av forskarutbildningskurser. Kurserna i forskarutbildningen i psykologi är hierarkiskt organiserade i nivåer och principstyrda block (se ASP för detaljer). Det finns inga obligatoriska kurser. Däremot finns regler för minsta antal högskolepoäng från de olika blocken som ingår. Nivå A innehåller kurser som fokuserar på olika aspekter av det allmänna vetenskapliga förfarandet inom psykologi, och är uppdelade i fem block (block I-V). Doktoranden ska genomföra åtminstone en kurs i varje block under nivå A. Blocken syftar till att täcka examensmålen om grundläggande forskningsfärdigheter (t.ex. i statistisk metod, vetenskaplig kommunikation), främja kritiskt och kreativt tänkande (t.ex. i vetenskapligt förhållningsätt, forskningsdesign), och utveckla bred kunskap i ämnet psykologi (utöver det egna specialistämnet). Varje block inkluderar exempel på flera kurser, universitetsgemensamma såväl som kurser som ges i ämnets egen regi. Utöver det kan även forskarutbildningskurser som genomförs vid andra lärosäten ingå. Nivå B innehåller kurser som fokuserar på specifika och fördjupade kunskaper inom det område som är specifikt för doktorandens avhandlingsprojekt, och är uppdelade i fyra block (block VI-IX). Kurser under blocken i nivå B inkluderar särskilda läskurser eller andra kurser som skall matcha den studerandes ISP. Dessa kopplas till mål som ger fördjupning i vissa områden i psykologi.

Bedömningsgrund A: Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och för vetenskaplig metodik inom forskarutbildningsämnet.

Kurser från block III (statistiska forskningsmetoder), IV (forskningsdesign) och V (fördjupade studier inom psykologi) ska vara utformade för att uppfylla målen att visa brett kunnande inom, och förståelse av, forskningsområdet. I dessa block ryms kurser som syftar till att erbjuda avancerad utbildning inom forskningsområdet psykologi i allmänhet, inklusive förtrogenhet med vetenskaplig metodik. Kurser i block III fokuserar på att tillägna sig kunskap och förståelse för att kunna hantera och analysera forskningsdata. Kurser i block IV fokuserar på att tillägna sig kunskap och förståelse för

hur en forskningsdesign i psykologi ska utformas. Kurser i block V täcker slutligen flera områden inom ämnet psykologi. Kurser i detta block ger möjlighet till att tillägna sig kunskap och förståelse i ett brett men definierat område, t.ex. utvecklingspsykopatologi eller psykoterapiforskning. Därmed utgör även dessa kurser en breddning av kunskaperna för de studerande. För att främja bred kunskap inom ämnet är seminarier också en viktig del i detta block. Specifika metoder för ett forskningsområde ingår även i eventuella kurser som tas i nivå B (block VI-VIII).

Ett exempel på en kurs som syftar till bred kunskap och förståelse för forskarutbildningsämnet är seminarieserien ([länk kursplan](#)). Denna kurs består av en serie om högst tre seminarier per termin med inbjudna gästföreläsare där doktoranden närvarar vid föreläsningen och därefter kritiskt utvärderar och diskuterar ämnet både muntligt och skriftligt. Seminarierna fokuserar på en rad olika områden inom psykologi för att belysa bredden av aktuella och relevanta frågeställningar. Exempel på seminarieämnen under 2016 var: the neuropsychology of psychopathy, artificial intelligence, dreaming & consciousness, language processing in autism, psychological treatment of chronic pain in children. De flesta av doktorander följer seminarieserien. Innan seminariet förväntas de läsa ett visst antal publicerade artiklar författade eller rekommenderade av varje gästföreläsare. Generellt riktar publikationerna in sig på ett specifikt teoretiskt/metodologiskt tema i gästföreläsarens forskning. Gästföreläsaren presenterar sin forskning i en öppen föreläsning och efteråt ges utrymme för diskussion. Momentet examineras därefter vid ett uppföljande diskussionsseminarium speciellt för doktoranderna, där de tillsammans diskuterar och kritiskt analyserar seminarielitteraturen och presentationen. Detta diskussionsseminarium leds av lärare från psykologiämnet. Doktoranderna lämnar även in en kortfattad reflektion över de viktigaste lärdomar som de tillägnat sig dels från den lästa litteraturen, dels från föreläsningen, i en skriftlig sammanfattning som tillsammans med aktivt deltagande i de muntliga diskussionerna utgör underlaget för betygsättning.

Ett exempel på en kurs som syftar till bred kunskap och förståelse för vetenskaplig metodik är kursen i statistiska forskningsmetoder. Denna kurs har under många år varit en standard inom forskarutbildningen i psykologi vid Örebro universitet och genomförs av alla doktorander (8 av 13 har läst kursen, 5 planerar att läsa kursen under 2017). I och med den senaste revideringen av ASP har kursen delats upp i två oberoende delkurser (2 x 7,5 hp ([länk kursplan del 1](#), [länk kursplan del 2](#)); förut 15 hp). Syftet med detta var att öka flexibiliteten för doktoranderna att kunna sätta samman lämpliga kurser som matchar målen samt att möjliggöra inströmning av forskarstuderande som redan har baskunskaper i statistik (t.ex. på grund av att doktoranden har tagit den universitetsgemensamma baskursen i statistik ([länk kursplan](#))). Dessa två kurser är speciellt utformade för att ge en grundläggande teoretisk bakgrund och en introduktion till de olika statistiska metoder som används i ämnet psykologi. Övergripande ska delkurs 1 ge studenterna en solid grund i statistiskt tänkande och delkurs 2 skall ge kunskap om många av de multivariata statistiska tekniker som används i psykologisk forskning. Del 1 och 2 ska tillsammans ge studenterna de nödvändiga statistiska kunskaperna för att läsa mer avancerade kurser i strukturell ekvationsmodellering (SEM) och multinivå modellering. SEM kursen finns att tillgå under block III (kursplanen uppdateras för närvarande och kursen planeras att ges under 2018). Formen för kursen består av föreläsningar, seminarier samt konkreta datorbaserade övningar. I undervisningen finns en stark betoning på exempel från psykologisk forskning,

tvärsnittsdata och longitudinella analyser. För alla kurser gäller att doktoranderna arbetar med egen data men det tillhandahålls även exempel från olika psykologiska studieområden för att illustrera, träna på olika metoder, dra slutsatser och rapportera resultaten. Kurserna examineras genom inlämningsuppgifter (analysera data med hjälp av lämpliga statistiska analyser i SPSS) och genom en hemtentamen som täcker innehållet i kurserna i sin helhet.

Måluppfyllelse stöds även av att doktoranden regelbundet deltar i en rad olika seminarier och diskussioner som behandlar vetenskaplig forskning inom psykologi och det egna och andras arbeten med vetenskapliga studier. Varje forskarmiljö (CDR, CHAMP, CAPS) har egna rutiner och forum där doktoranderna presenterar sin forskning och kommenterar och diskuterar sin egen och/eller andras forskning. Inom CHAMP finns schemalagda möten (i genomsnitt 5 per termin) där doktoranden själv, gästforskare, eller seniora forskare från ämnet presenterar forskningsresultat. Dessa presentationer följs av diskussion där doktoranderna spelar en aktiv roll. I CDR/YES sker regelbundet seminarier där doktoranderna eller seniora forskare presenterar sina forskningsidéer. Enskilda studier diskuteras vid dessa seminarier innan de skickas in för publicering. I CAPS sker regelbundet seminarier (s.k. högre seminarier – ca 3-5 per termin) där doktorander eller disputerade forskare presenterar forskningsidéer och konkreta utkast på artiklar, avhandlingsplaner, forskningsansökningar, etc.

Doktorandernas obligatoriska halvtidsseminarium (Se aspekt forskarutbildningsmiljö) och frivilliga slutseminarium inför disputation är också element som bidrar till att uppfylla detta mål. Vid dessa tillfällen formulerar den studerande sig muntligt såväl som skriftlig kring sin kunskap och förståelse och granskas av extern granskare, kollegiet och av de andra forskarstuderande. Även handledningen av avhandlingsarbetet är inriktad på diskussioner som bidrar till måluppfyllelse.

Aspekt: Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning inom givna tidsramar

Kurser från block III (statistiska forskningsmetoder), IV (forskningsdesign) och V (fördjupade studier inom psykologi) möjliggör för studenten att utveckla förmågan att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar. Specifikt tränar doktoranden i dessa kurser förmågan att utforma och planera olika aspekter av sitt forskningsprojekt. Specifika metoder för ett forskningsområde ingår även i kurser som skraddarsys efter den studerandes egna mål i nivå B (block VI-VIII).

Ett exempel på en kurs som syftar till att uppnå detta mål är kursen i statistisk forskningsmetodik, som delvis redan har beskrivits under förra aspekten. Denna kurs innehåller seminarier med ett stort inslag av praktiska moment där den studerande genom analys av egna data, och data från andra områden i psykologi som tillhandahålls

av läraren, utvecklar förmågan att identifiera och formulera frågeställningar som statistiskt kan prövas samt utvecklar förmågan att utföra och analysera resultaten av egna statistiska analyser- och att rapportera dem. Kursen examineras genom inlämningsuppgifter där denna förmåga prövas genom att den studerande ska visa på förmåga att välja adekvata statistiska metoder för att besvara vetenskapliga frågeställningar, granska och värdera analysmetoder, visa färdighet i att använda olika statistiska metoder på de i uppgiften presenterade konkreta forskningsproblem och data, och att de kan rapportera resultaten i vetenskapliga journaler.

Måluppfyllelse, inte minst att hålla sig inom angivna tidsramar, stöds även av att doktoranden deltar i olika seminarier och forskningsmöten där forskningen planeras, övervakas, analyseras, rapporteras och diskuteras. Detta gör också att doktoranden planerar inför, granskar och utvärderar det egna arbetet samt andras arbete. Avhandlingens ramar och deltagande i forskningsprojekt kräver också att doktoranden lär sig arbeta inom angivna tidsramar och lär sig att värdera sådant arbete. ISP fyller en viktig funktion då det är ett aktivt redskap för att ställa upp en plan inför varje år, att arbeta utifrån den, och därefter utvärdera om man lyckats hålla planen. Även halvtidsseminariet fyller en särskild funktion då detta för doktoranden är en tydlig hållpunkt att kalibrera tidsplaneringen mot, samt gör att doktoranden behöver organisera och sammanställa sitt halvtidsarbete men även skapa en planering av det kvarstående arbetet.

... samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt.

Måluppfyllelse av detta mål examineras i hög grad genom avhandlingen och dess muntliga försvar. Doktoranderna i psykologi skriver normalt sammanläggningsavhandlingar (historiskt finns endast en monografi). Delarbetena bör vara minst tre vetenskapliga studier inskickade för publicering i journaler som använder peer review-förfarande och har adekvat "impact factor". Rekommendationer är att åtminstone två av studierna bör vara publicerade eller accepterade för publicering och en tredje finnas i manusform. I huvuddelen av de artiklar som ingår i avhandlingen bör doktoranden vara förste författare. Refereegranskningen och författandeprocessen i samspelet med medförfattarna bidrar till att doktoranden utvecklar detta mål då det ger dem träning i att argumentera för och diskutera forskningsresultat. Även kurser under block I (vetenskaplig och professionell utveckling) och II (vetenskaplig kommunikation) bidrar till denna måluppfyllelse.

En kurs som har funnits som en stomme i doktorandutbildningen under många år är kursen 'vetenskapligt skrivande' ([länk kursplan](#)). Denna kurs fokuserar i sin nuvarande form på att utveckla förmågan att kritiskt utvärdera skrivandet av vetenskapliga artiklar i psykologi samt att utveckla färdigheterna att skriva tydligt, väldisponerat, sammanhängande och koncist. Kursen ges i form av föreläsningar, skrivseminarier och hemuppgifter. Examinationen utgörs av skriftliga kritiska utvärderingar av vetenskapliga artiklar, skriftlig återkoppling av en kurskamrat på ett utkast till artikel, skriftliga inlämning av texter, outline, samt en introduktion och metod del i en egen artikel. I examinationen ingår också att muntligt presentera och förklara skrivtekniker. I den tidigare versionen av kursen har även forskningskommunikation i form av muntliga

presentationer, posterpresentationer, och anslagsansökningar ingått. Kursplanen är nyligen omarbetad (HT2016). Ett utvecklingsarbete pågår för att skapa en del II av denna kurs (se under rubriken 'värdering och analys').

Utöver detta finns en rad stödande moment som främjar denna måluppfyllelse. Måluppfyllelsen styrks till exempel även genom deltagande vid internationella vetenskapliga konferenser. Det är en välintegrerad rutin inom ämnet att doktoranderna deltar i internationella konferenser och presenterar sin forskning i form av poster eller muntlig presentation. Fakultetsnämnden avsätter sedan många år tillbaka medel för doktorander att söka för deltagande i internationella konferenser. De flesta av dessa ansökningar beviljas medel. Även ämnesmedel går vid behov att söka. Denna rutin av att söka medel stödjer även doktoranden att beskriva och argumentera för sin forskning. Detta har under många år varit ett viktigt stödande moment, men i den nya ASP är avsikten att införa examination av doktorandernas deltagande i internationell konferens (block IV). Denna förändring har ännu inte genomförts, men har identifierats som ett utvecklingsområde i övergången från den gamla till den nya ASP (se Analys och värdering i slutet av aspekt värderingsförmåga och förhållningssätt, punkt 2.).

Doktorander är även delaktiga och presenterar sin forskning på forskningsmöten i de olika forskningsmiljöerna (se under aspekt kunskap och förståelse för fler detaljer kring forskningsmöten). Dessutom berörs målet under handledning av avhandlingsarbetet. Arbetet med avhandlingen omfattar även ett halvtidsseminarium där doktoranden skriftligt och muntligt presenterar sitt arbete och blir granskad av en extern expertgranskare samt en, eller två, interna granskare (för mer detaljer, se aspekt forskarutbildningsmiljö). Slutligen så är det brukligt att doktoranden muntligt presenterar sin avhandling strax innan avhandlingen läggs fram. Det är även brukligt att universitetet går ut med ett pressmeddelande vid disputation och att doktoranden vid detta tillfälle ställer upp i intervjuer i media där forskningsresultaten presenteras för samhället i stort. De flesta doktorander arbetar dessutom i kontexten av forskningsprojekt som har stark samhällsanknytning. I denna kontext har doktoranden ofta en framträdande roll vid datainsamlingen och är därmed kontakten utåt till olika aktörer i samhället (t.ex. har kontakt med och informerar skolpersonal, vårdpersonal, föräldrar, anhöriga, brukare). Exempel på sådana forskningsprojekt är projekt där enkätdata samlas in bland barn och ungdomar på skolor, där preventiva insatser kring sömn för ungdomar testas inom ramen för skolundervisning och projekt där patienter får psykologisk behandling (i primärvårds-, psykiatri-, företagshälsovårdskontext).

Ett annat stödande moment är att det inom forskningsmiljöerna är en tradition att organisera egna konferenser. Ett exempel på en sådan tradition är de årliga konferenser som organiseras inom forskningsmiljön CHAMP och CAPS. Doktoranderna deltar aktivt i planering, genomförande och uppföljning av dessa konferenser.

... Doktoranderna ska också visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Måluppfyllelse examineras via kurser i block I (vetenskaplig och professionell utveckling) och II (vetenskaplig kommunikation). Block I omfattar explicit en kurs som rör pedagogik. Denna kurs (undervisning och lärande i högre utbildning) ges av Enheten

för universitetspedagogik, IKT och lärande (PIL) vid Örebro universitet. Det är en obligatorisk kurs för doktorander som gör institutionstjänstgöring i form av undervisning. Detta är något som nästan alla doktorander gör under sin utbildning. Elva av 13 doktorander var under HT 2016, eller har dessförinnan varit, delaktiga i undervisning i ämnet. Undervisningen innefattar kurser i allmän psykologi såväl som kurser på psykolog- och kriminologiprogrammet.

Utöver detta finns en rad stödjande moment som främjar denna måluppfyllelse. De forskningskontexter som doktoranderna befinner sig i stimulerar lärandeaktiviteter som gör att de bidrar till samhällsutveckling. Detta sker till exempel i form av författande av populärvetenskapliga sammanfattningar av forskningsresultat av de projekt som doktoranden är del av och att informera forskningsdeltagare och andra samhällsaktörer om forskningsresultat (t.ex. politiker, vårdgivare, att kommunicera resultat av forskningen i media). Flera av de forskningsprojekt där doktoranderna är aktiva involverar andra aktörer i samhället – t.ex. socialtjänst, polis – och bidrar på olika sätt till deras verksamhetsutveckling.

Aspekt: Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas ska visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar.

Kurser i nivå A, block I bidrar till denna måluppfyllelse. Detta block omfattar uttryckligen kurser som rör etik och vetenskapsteori. Avhandlingen och det muntliga försvaret examinerar också detta mål. Valbara kurser från nivå B (block VI-IX) är utformade för att uppfylla målet genom att erbjuda utbildning i att utveckla intellektuell självständighet inom avgränsade delar av forskningsområdet. Målet stöds även i kurser i block II-IV. Utöver detta är handledningen av största betydelse där doktoranden under handledning tar ett gradvis allt större ansvar för genomförandet av sina forskningsstudier och därmed tränar sin intellektuella självständighet. Handledaren redogör vid disputation för doktorandens grad av självständighet till betygskommittén, som en del i examinationen.

Utöver detta finns en rad stödjande moment som främjar denna måluppfyllelse. Aktivt deltagande och presentation av egen forskning vid forskningsseminarier, vetenskapliga presentationer vid internationella konferenser samt halvtids- och slutseminariet stödjer målet att utveckla intellektuell självständighet. Halvtids- och slutgranskningen innehåller även explicit granskning av självständighet såväl som förmågan att göra forskningsetiska bedömningar (se aspekt forskarutbildningsmiljö). Även avhandlingsarbetet bidrar då doktoranden där explicit redogör för etiska aspekter i sina delarbeten och i avhandlingen – som i sin tur bedöms av extern granskare och av betygsnämnd. Aktivt deltagande i forskningsprojekt inkluderar även diskussioner om etik, samt hur data samlas in och analyseras på ett professionellt sätt samt försätter doktoranden i en gradvis tilltagande självständig och ledande roll som på så sätt stimulerar självständighet. Dessutom innebär deltagandet i forskningsprojekt för ett

flertal av doktoranderna att de bidrar signifikant till författandet av en formell etikansökan till etikprövningsnämnd gällande sitt forskningsprojekt.

... Doktoranden ska också ha nått fördjupad insikt om vetenskapens/konstens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används

Måluppfyllelse examineras via kurser inom block III och IV. Avhandlingen och dess muntliga försvar ser också till att detta mål uppfylls.

Ett exempel på en kurs som aktivt berör detta mål är kursen Utvecklingspsykopatologi i block IV ([länk kursplan](#)). Kursen utvecklades för att länka de tre stora forskningsmiljöerna inom psykologi (utvecklingspsykologi, CDR; hälsopsykologi, CHAMP; och kriminalpsykologi, CAPS) och erbjuder forskarstuderande från de olika miljöerna möjlighet att diskutera över specialistämnesgränser utifrån olika metod- och teoretiska ansatser. På kursen diskuteras utvecklingspsykopatologi med fokus på forskningsmetodik och kliniska och samhällsliga tillämpningar. Fokus ligger på praktisk forskning och de frågeställningar som är samhällsaktuella. På kursen studeras innebörden i den terminologi och metodik som används i forskningen för att doktoranden utifrån detta ska kunna göra en värdering av vetenskapliga artiklar och förstå aktuell begreppsbildning kring det normativa, det icke-normativa, samt kliniska problembeteenden. Kursen ges i form av seminarier i tre moduler. Den första modulen rör grundläggande teorier och angreppssätt inom utvecklingspsykopatologi medan modul två belyser kliniska implikationer och modul tre behandlar utvecklingen av beteendestörningar och dess samband med brottsligt beteende. Kursen avslutas med att doktoranderna muntligt (eller skriftligt via en poster) presenterar ett eget arbete kring en specifik frågeställning inom området vid en minikonferens. Doktoranden ska också leda minst ett seminarium. Utöver det examineras kursen genom att doktoranden skriver ett paper – antingen en review av en särskild utvecklingsaspekt eller ett forskningspaper (research proposal) med fingerade resultat.

Måluppfyllelsen stöds även i kurser i nivå A (block I, II och V).Handledningen inkluderar diskussioner om betydelsen av forskning, dess begränsningar, och vad konsekvenserna kan vara för individer och samhälle. Deltagande i seminarier och konferenser främjar också detta mål.

Värdering och analys av aspektområde utformning, genomförande, resultat

Ämnet psykologi specifikt, samt universitetet övergripande, erbjuder gemensamt tillräckligt med forskarutbildningskurser under samtliga angivna block i nivå A och B för att doktoranden skall kunna uppfylla examenskraven för doktorsexamen. Vi menar att måluppfyllelsen och säkerställandet av måluppfyllelsen är hög för målen. I och med revideringen av ASP har ämnet på ett genomgripande sätt gått igenom de nationella examensmålen och hur dessa ska uppfyllas och säkras i utbildningen. Upplägget med block, vilket framgår av ASP, visar tydligt vilka områden som är obligatoriska samt vilka områden som kan bestå av individuellt utformade läskurser. Blocken ger även en tydlig progression för studier för studenter och tydliggör kopplingen med examensmålen explicit. Dessutom finns det, tack vare att vi har aktiva forskningsmiljöer och forskningsprojekt som doktoranderna är del av, flera stödjande moment som bidrar till måluppfyllelse. Trots det så har vi identifierat ett antal utvecklingsområden:

1. En utmaning är att tillhandahålla stabilitet i kursutbudet, inte minst när det gäller kurser som ges i ämnets egen regi. Medan en flerårig, predicerbar "kurscykel" vore eftersträvansvärd har vi brottats med att inströmning av årliga, internfinansierade doktorander successivt har minskat över tid. Av de doktorander som vi har i ämnet idag finansieras 5 av externa medel, 5 av reguljära (årliga) fakultetsmedel och 4 av strategiska interna satsningar. Det relativt låga antalet studenter på forskarnivå som erhåller stöd från de årliga fakultetsmedlen har gjort det svårt att planera framåt och det har emellanåt varit problematiskt att fylla kurserna med ett tillräckligt stort antal doktorander. Vi har på olika sätt sökt att finna lösningar på detta. Dels görs det på fakultets- och universitetsövergripande nivå en ansträngning att utöka utbudet av gemensamma doktorandkurser ([länk universitetsgemensamma kurser](#)), med en gemensam kärna men med möjlighet till ämnesspecifika specialiseringar. Dessa kan utgöra ett alternativ för doktoranderna. Målsättningen är att erbjuda kurser som är tillräckligt allmängiltiga för kunna nå ut till en ämnesöverskridande grupp doktorander men samtidigt också tillräckligt specifika för att vara ämnesrelevanta. Ett andra steg har tagits för att samarbeta i kursgivandet med forskarutbildningen i psykologi vid Karlstads universitet och Mittuniversitetet. Syftet är att kunna bredda inflödet av forskarstuderande och kunna erbjuda nyckelkurser, såsom vetenskapligt skrivande, statistisk forskningsmetod och forskningsdesign, mer regelbundet.
2. En annan utmaning har legat i övergången från gamla till nya ASP med nivåer och block. Ambitionen är att blocken är principstyrda och att vi därmed både kan utnyttja universitetsgemensamma kurser och flexibelt kan utveckla egna kurser. I den gamla ASP specificerades ett obligatoriskt metodblock om 30 hp och övriga 60 hp var valfria. Detta gjorde att kursutbudet främst bestod av statistiska metodkurser samt Personorienterad metodik, Vetenskapligt skrivande och Vetenskapsteori. Även om dessa ämnen är och förblir centrala även i den reviderade ASP finns det utvecklingspotential i att ta fram ett kursutbud som utvecklar blocken I, IV och V till exempel genom att se över kursutbudet kring etik och forskningssed (se även punkt 3) samt att inrätta en kurs som examinerar internationellt konferensdeltagande. Vidare har vi identifierat behov av att uppdatera och vidareutveckla kursutbudet inom exempelvis blocken vetenskaplig kommunikation och statistiska metoder, till exempel genom utveckling av en ny tilläggskurs som täcker mer avancerad forskningskommunikation såsom att skriva ansökningar och sätta samman konferenspresentationer. Kursutvecklingen sker genom handledarkollegiet och ansvaret för att leda arbetet ligger på ämnesansvarig.
3. Ett särskilt utvecklingsområde som vi har identifierat är utbildning i etik och god forskningssed. När det gäller målet att visa förmåga till vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar menar vi att måluppfyllelse och säkerställandet av måluppfyllelsen är hög men att det finns behov av utveckling och ökad systematisering av utbildningen. Universitetet erbjuder en kurs i 'etik och god forskningssed' (3 hp) som beskrivs under block I. Denna kurs genomförs i nuläget enbart av en del av doktoranderna i psykologi. Visserligen deltar flertalet av doktoranderna i framtagande av etikansökningar till etikprövningsnämnden inom ramen för sina projekt, och det ingår att beskriva etiska överväganden och ställningstaganden explicit i arbetet med avhandlingen (i artiklarna, i

ramberättelsen, samt i granskning vid halvtidsseminariet och i slutgranskning). Vi ämnar att se över och vid behov utveckla en obligatorisk kurs för att säkerställa måluppfyllelse för alla doktorander.

4. Ett annat utvecklingsområde är att utveckla rutinen att säkra måluppfyllelse av stödjande moment via ISP. En viktig del av forskarutbildningen utgörs av stödjande lärandeaktiviteter som inte direkt examineras (t.ex. deltagande i forskningsseminarier och lärandeaktiviteter som bidrar till samhällsutveckling). Vi bedömer att lärandemålen samt operationalisering av vad som utgör viktiga lärandeaktiviteter är väl genomarbetad och förankrad men däremot kan försäkran om att den individuella doktoranden genomför aktiviteterna och uppfyller målen förbättras. Den nya ISP utvecklades för att inkludera specificering av dessa lärandeaktiviteter och systematisk uppföljning för att säkra måluppfyllelsen. Då mallen för ISP är förändrad relativt nyligen befinner vi oss i ett övergångsläge där kollegiet och doktorandgrupper behöver utveckla sina rutiner för att nyttja potentialen i ISP för att visa på säkring av måluppfyllelsen. Vi ämnar att genom handledarkollegiet lägga extra uppmärksamhet på att följa upp att denna nya rutin etableras.

Arbetslivets perspektiv

Bedömningsgrund A. Utbildningen är användbar och förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv, såväl inom som utom akademien.

Aktiviteterna i forskningsmiljöerna har stark förankring i arbetslivet (se även i beskrivningen av nätverk under aspekt forskarutbildningsmiljö). Som exempel kan nämnas att det inom CHAMP finns forskningssamarbeten med hälso- och sjukvård, inom CDR med skola och kommun och inom CAPS med socialtjänst, polis och rättsväsende. Dessa kontaktytor ger viktig information kring vad som är aktuella frågor och problem i samhället och som därmed är relevanta för att utveckla forskningens (och utbildningens) användbarhet. Doktoranderna tar direkt del av dessa kontaktytor genom att de t.ex. handhar stora delar av forskningsprojekten som genomförs i samarbete med dessa aktörer (planering och genomförande av psykologisk behandling, preventiva insatser; datainsamling i form av enkätundersökningar, observationer). Doktoranderna är dessutom aktiva i att återkoppla forskningsresultat tillbaka till intressenter (t.ex. till elevhälsoteam på skolor, personal på vårdcentraler och företagshälsovård, kuratorer inom familjehemsvård, poliser).

Karriärplanering ingår som en del i en lunchseminarieserie som arrangeras av Studentavdelningen/Doktorandsektionen (DokSek). Även handledningsprocessen stödjer studentens karriärplanering, i och med att planering av vad som ska hända efter disputationen är en del av den. Vikten av att tillsammans med doktoranden beröra framtida karriärplanering tas explicit upp som ett ämne i [handledarutbildningskursen](#) som är en obligatorisk kurs för handledare. Även det nätverk som doktoranden skaffar sig nationellt och internationellt utgör en möjlighet för doktoranden att planera sin framtida karriär, inom eller utanför akademien.

Studenterna ges även möjlighet till utveckling av sina pedagogiska färdigheter genom institutionstjänstgöring i form av undervisning på fristående kurser i psykologi, kriminologi, psykologprogrammet, kriminologiprogrammet eller någon av de moment som psykologiämnet tillhandahåller på läkarprogrammet (inklusive obligatoriska behörighetsgivande universitetspedagogiska [kurser](#)). Detta är något som nästan alla doktorander gör under sin utbildning. Elva av 13 doktorander var under HT 2016, eller hade dessförinnan varit, delaktiga i undervisning.

Bedömningsgrund B. Utbildningens utformning och genomförande följs systematiskt upp för att säkerställa att den är användbar och förbereder för arbetslivet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Det finns olika framtida arbetsuppgifter för doktoranderna i psykologi där undervisning och forskning är centrala delar. Att arbeta på svenska eller utländska universitet är det första valet för de flesta doktoranderna i psykologi. Statliga myndigheter, arbete i kommunal regi eller som egen konsult är andra karriärvägar. Det är också här som vi finner våra tidigare doktorander.

Vi har en överblick över var de doktorander som utbildats vid Örebro befinner sig och vad de gör, förutom 1 person som rekryterades som doktorand från ett annat land och senare återvände hem. Idag finns det totalt 36 personer som har disputerat inom psykologi på Örebro universitet. Huvuddelen av dem (28 personer, 85 %) är idag lärare och forskare på svenska eller utländska universitet. Elva (33 %) återfinns i psykologi eller i andra ämnen på Örebro universitet. Åtta har fått anställning på närliggande lärosäten, som Karlstads universitet och Mälardalens högskola. Tio arbetar på andra svenska eller utländska lärosäten. Övriga tidigare doktorander arbetar i statlig tjänst, i kommunal regi eller är konsulter. En majoritet av de f.d. doktoranderna är aktiva forskare.

Universitet:

- Örebro universitet 11
- Karlstad universitet 4
- Mälardalens högskola 4
- Stockholms universitet 2
- Göteborgs universitet 2
- Lunds universitet 1
- Försvarshögskolan 1
- Universitetet Vilnius, Litauen 1
- Munster university, Germany 1
- Greenwich University, UK 1
- Utrecht University, Holland 1
- University of Kerman, Iran 1

Statliga myndigheter:

- Psykolog 1
- SCB 2

Kommun:

- Regionalt forskningscenter 1

Övrigt:

- Konsult eller organisationskonsult 2

Vid Örebro universitet finns en övergripande alumnverksamhet. För att bli alumn krävs det att den före detta doktoranden anmäler sig på eget initiativ. Psykologiämnet har inte systematiskt arbetat med alumnverksamhet, och det finns i dagsläget inga konkreta planer på att upprätta en systematisk alumnverksamhet. Orsaken är främst att antalet

disputerade alumner i ämnet är förhållandevis få. Det ska sägas att eftersom många av de tidigare doktoranderna är kvar på universitetet träffar vi dem i olika sammanhang och de får indirekt inflytande över utbildningen, inte minst i egenskap av aktiva forskare och handledare i ämnet.

Analys och värdering

I nuläget finns det ingen *systematisk* uppföljning eller utvärdering efter genomgången forskarutbildning. Forskarutbildningen i Psykologi har ingen egen sektion inom alumnverksamheten. Det är frivilligt för en före detta forskarstuderande att anmäla sig som alumn. Det finns omständigheter som talar för att vi behöver göra mer systematiska, kontinuerliga uppföljningar av vad tidigare doktorander arbetar med idag. Vi har en relativt bra uppfattning om det, men det vore bra om vi hade ytterligare tilläggsinformation, då det är viktig information för de aktuella studenterna på forskarutbildningen.

Ämnet har ingen formell karriärplanering annat än att doktoranderna efter utbildning ska vara goda forskare och ha egna erfarenheter av att undervisa. Huruvida en sådan karriärplanering ska vara ett moment i utbildningen och/eller ska ingå som del i en forskarutbildningskurs behöver utvärderas.

Doktoranders perspektiv

Bedömningsgrund A. Utbildningen verkar för att doktoranderna tar en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen och lärprocesser.

Doktorandernas fysiska och psykiska arbetsmiljö

Som doktorand behöver man en utbildningsmiljö som fysiskt, tekniskt och socialt ger stöd till det egna engagemanget. Man behöver möjligheter att förkovra sig i ämnet och få nya kunskaper inom det egna forskningsområdet och i angränsande områden. Som doktorand behöver man dessutom vägledning av handledare som har god kunskap inom det egna forskningsfältet och man behöver kunna jämföra sig med, och relatera till andra som, likt en själv, genomgår forskarutbildning (såväl inom ämnet, det egna forskarområde samt universitetet i stort). Idag är alla doktorander knutna till Örebro universitet och deras handledare är anställda på universitetet vilket gör att ämnet har god insikt i deras utbildning och lärprocesser.

Följande förutsättningar och nätverk finns etablerade:

Lokaler. Psykologiämnet är samlat i en och samma byggnad på campus, och de respektive forskningsmiljöerna sitter samlade intill varandra. Det är nära till gemensamma samlingsrum för fika och luncher och till institutionens utbildnings- och forskningsadministration. Det finns även laboratorierum tillgängliga för eventuella experiment samt tillgång till terapirum för behandlingsstudier, i nära anslutning till medarbetarnas arbetsrum.

Doktoranderna i psykologi har antingen ett eget arbetsrum (mest vanligt) eller delar rum med en annan doktorand. De har datorer och tillgång till nödvändig programvara

såsom exempelvis SPSS. För mer avancerade statistiska och andra analyser får de tillgång till Mplus, dataprogram för personorienterad metodik eller kvalitativa textanalyser. Via bibliotekets databaser, som PsycINFO, Psycarticles, Pubmed, Web of Science med flera kan de göra litteratursökningar på sina datorer från sina rum.

Service. Campushälsan erbjuder rådgivning och stöd i hälsofrågor.

Universitetsbiblioteket har personal som kan erbjuda hjälp med avancerade litteratursökningar och beställningar av journaler och böcker. *Grants Office* erbjuder möjlighet att ansöka om språkgranskning av publikationer och stöttar vid ansökningar om externa medel. *IT-avdelningen* är universitetets stöd i IT-frågor och ger teknisk infrastruktur- och IT-stöd för doktoranderna. Via *Reproavdelningen* får doktoranderna tillgång till mallar för avhandlingsarbetet vars syfte är att underlätta skrivandet samt att ge de avhandlingar som publiceras vid Örebro universitet en enhetlig utformning. Doktoranderna har också närhet till utbildnings- och *forskningsadministratörerna*, exempelvis vid hjälp med att uppdatera den individuella studieplanen. Forskningsadministratörerna ansvarar även för en hemsida med relevant information och vägledning.

Doktorandsektionen (DokSek). DokSek är en sektion inom Örebro Studentkår som representerar universitetets alla doktorander oavsett studieämne. DokSek arbetar för att framföra doktorandernas åsikter om forskarutbildningen vid Örebro universitet; att organisera seminarier och workshops med användbar information för doktorander; och att organisera sociala aktiviteter och utöka möjligheten för doktorander att nätverka (4). I samarbete med universitetet erbjuds bland annat en seminarierier som handlar om regler i utbildning på forskarnivå, biblioteksresurser, stresshantering, hur man söker forskningsanslag och stipendier, avhandlingsframställning, och karriärmöjligheter. Örebro studentkårs student- och [doktorandombud](#) kan vara värt att nämna i det här sammanhanget, som är en person doktoranden kan vända sig till om det uppstår problem.

Doktorandernas representation

Doktoranderna är representerade i såväl rådgivande som beslutande organ på flera olika nivåer inom universitetets organisation. Örebro studentkår utser sina förtroendevalda studentrepresentanter inom kåren och till universitetets olika beslutsfattande organ. DokSek representerar universitetets alla doktorander oavsett studieämne och jobbar för att framföra doktorandernas åsikter om forskarutbildningen vid Örebro universitet.

Inom psykologiämnet finns doktoranderna representerade i handledarkollegiet via en doktorandrepresentant (tillsätts av DokSek). Det är i handledarkollegiet frågor som rör ämnets forskarutbildning bereds och beslutas och doktorandrepresentanten är en aktiv part i processen. Doktoranderna inom ämnet samråder med doktorandrepresentanten kring frågor som är aktuella och som ska tas upp i handledarkollegiet.

Doktorandrepresentanten får även, vid behov, uppdrag att tillsammans med doktorandgruppen, bereda frågor inför handledarkollegiemöten. Exempelvis har doktorandrepresentanten, tillsammans med doktorandgruppen, diskuterat och lämnat synpunkter kring denna självvärdering.

Analys och värdering

Vår bedömning är att doktoranderna har inflytande över och kan påverka sin egen utbildning och arbetssituation. Detta inflytande kan dock vidareutvecklas.

Det finns ännu ingen formell formel för hur doktoranderna ska få möjligheter att påverka de enskilda kurser som ges i ämnet och utbildningen i stort annat än de synpunkter som studentrepresentanten framför iHandledarkollegiet, eller via kursvärderingar. En väg är att doktoranderna skapar sin egen "doktorandgrupp" där alla doktorander oavsett forskningsmiljö ingår. En sådan doktorandgrupp skulle inte bara ge doktoranderna mer information om vad som händer aktuellt i ämnet men skulle mer effektivt vara ett verktyg för att få ett kollektivt stöd för sådant doktoranderna vill genomföra i ämnet. Förslaget ska diskuteras vid kommande Enhetsmöten.

Ämnet har informellt men inte systematiskt använt mentorskap för att sätta in doktoranden i alla de verksamheter som sker i ämnet, de förväntningar som universitetet, institutionen och ämnet ställer formellt och informellt, och de rättigheter och krav på utbildningen som utgår från doktorandernas utgångspunkter. Ett sådant mentorskapssystem förefaller vara lämpligt att introducera redan i början av utbildningen där en doktorand som redan har större erfarenheter av utbildningen blir mentor.

Det ska slutligen sägas att doktorandernas vetenskapliga diskussioner med handledarna är viktiga under avhandlingstiden, men diskussionerna med handledarna om framtiden efter disputation och examen är också viktiga. Flera av våra tidigare doktorander har fått medel från Forte och VR för tvååriga postdoktorala tjänster efter avslutad forskarutbildning (Terese Glatz, 2011; Ylva Svensson, 2012; Tatiana Trifan, 2015). Dessa ansökningar var resultat av diskussioner om nya forskningsfrågor med handledaren.

Bedömningsgrund B. Utbildningen följs systematiskt upp för att säkerställa att doktorandinflytandet används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Doktorandernas fysiska och psykosociala arbetsmiljö utvärderas via ett årligt utvecklings-/medarbetarsamtal som varje doktorand, som är anställd vid universitetet, har med enhetschefen i psykologi eller kriminologi. Utvärdering sker även på en mer övergripande nivå i Örebro universitets arbetsmiljöundersökningar, där även doktorander kan ge sina synpunkter på olika aspekter kring arbetsmiljö.

Doktorandernas synpunkter på kursernas innehåll och form samlas in via kursvärderingar. Detta sker skriftligt eller muntligt vid kursens slut och ligger till grund för kursrevideringar. Doktorandernas värderingar av, och synpunkter på, handledning förs in i den individuella studieplanen. Här finns utrymme för doktoranden att årligen (eller oftare om det finns behov) utvärdera hur handledningen fungerar och syftet med detta är att kunna fånga upp och åtgärda eventuella problem i handledningen i god tid.

Analys och värdering

Det finns flera forum och tillfällen för doktorander att lämna synpunkter på olika aspekter av utbildningen. Doktoranden befinner sig dock i en beroendeställning som gör

att eventuella problem kan vara svåra för doktoranden att uttrycka och för kollegiet att få kännedom om i tillräckligt god tid. Till exempel är en avsikt med ISP att tillfredsställelsen med handledningsprocessen kan dokumenteras och följas upp. Syftet här är att kunna fånga upp eventuella problem i handledningen i god tid. Både doktoranden och handledaren bedömer i ISP hur handledningen fortskrider. Det kan dock vara svårt för doktoranden att vid eventuella konflikter skriva det i ISP. Vi försöker på olika sätt underlätta för doktorander att ta upp svårigheter i tid. Då doktoranderna i regel är anställda vid universitetet följer enhetschefen upp trivsel och eventuella arbetsmiljöproblem minst en gång per år, men det tydliggörs att doktoranden även vid behov kan vända sig till enhetschefen. Även ämnesansvarig finns tillgänglig för att fånga upp eventuella problem i doktorandens forskarutbildning. Prefekten (som har det yttersta arbetsmiljöansvaret) är kontinuerligt informerad via ledningsgruppsmöten, information från ämnesansvarig, och via dokumentation från Handledarkollegiet. Doktoranden kan även vända sig till DokSek, utbildnings- och doktorandombudet på Örebro studentkår och Campushälsan.

Utvecklingsområden:

Även om kursvärderingar genomförs efter varje kurs finns ännu ingen systematik i hur dessa utvärderingar används för kvalitetsutveckling. Det behövs även ett mer systematiskt arbete för att se till att utvärderingarna samlas in centralt och som säkerställer att svaren representerar huvuddelen av de doktorander som genomför ämnets forskarutbildningskurser. Handledarkollegiet kommer att ansvara för att utarbeta ett systematiskt sätt att hämta in kursvärderingar och följa upp utvecklingsarbete.

Jämställdhetsperspektivet

Bedömningsgrunderna A och B:

Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande, och det finns en systematisk uppföljning för att säkerställa att utbildningen främjar jämställdhet

Jämställdhetsarbete i varje ämne utgår från universitetets "Handlingsplan för jämlikhet och jämställdhet vid Örebro universitet 2016–2018" som utgår från att "att alla ska ha samma rättigheter och möjligheter samt lika goda förutsättningar att prestera sitt bästa oavsett kön, könsidentitet och/eller -uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder". Vad gäller specifik jämställdhet ska universitetet aktivt arbeta för att integrera jämställdhetsfrågorna och könsperspektivet inom hela verksamheten. Handledarutbildningen vid Örebro universitet innehåller ett tydligt jämställdhets-/genusmoment. Detta innebär att de handledare som har genomgått utbildning (vilket nästan alla har) har utvecklat kunskaper om jämställdhetsfrågor i forskarutbildning.

För psykologiämnet handlar jämställdhet och jämlikhet om att:

- *genom utbildning främja kunskapen om olika aspekter av jämställdhet och jämlikhet.* På olika nivåer i grundutbildningen och i forskarutbildningen synliggörs jämställdhetsaspekter. Det handlar exempelvis om att aktivt diskutera normer, jämställdhet och mångfald. När det gäller forskning inom psykologi handlar det

många gånger om att konkret analysera hur olika former av psykisk ohälsa drabbar och påverkar könen på samma sätt och differentiellt.

- *en god forskningsmiljö är ofta en miljö som erbjuder en social och kulturell mångfald.* Elva av de 36 avhandlingar (31 %) som skrivits inom psykologi försvarades av doktorander som kom från andra länder (ej Skandinavien). Detta har möjliggjorts genom att doktorandtjänsterna har utannonserats internationellt. Nio av 18 handledare kommer från andra länder (ej Skandinavien). Även detta bidrar till en miljö av social och kulturell mångfald.
- *se till att forskningsmiljöerna i ämnet har god representation av både kvinnliga och manliga doktorander och handledare.* Det är idag, liksom tidigare, en överrepresentation av kvinnliga doktorander i ämnet. Från år 2000 då de första doktoranderna disputerade har andelen kvinnliga disputerade varit runt 75 %, vilket inte skiljer sig mycket från andra svenska universitet. Idag är det dock endast två av de tretton aktiva doktoranderna som är män. Det är naturligtvis inte tillfredsställande av flera skäl. Universitetets mål är att högst 60 % av doktoranderna ska utgöras av ett kön – män eller kvinnor. Representationen av kvinnliga och manliga handledare är relativt god. 50 % av huvudhandledarna är kvinnor, medan 64 % av doktorander har en manlig huvudhandledare. I psykologi kan det anses vara en fördel att könsfördelningen bland handledarna är någorlunda jämn. Att ha flera kvinnliga handledare som rollmodeller ska inte underskattas. Vi är medvetna om överrepresentationen av kvinnliga doktorander och har sedan en tid tillbaka tagit i beaktande denna skeva könsfördelning i de förslag om doktorandanställningar som bereds iHandledarkollegiet.

Värdering och analys

Vår bedömning är att ämnets arbete med jämställdhetsfrågor ligger på en godtagbar nivå. Jämställdhet handlar dock inte bara om antalet manliga och kvinnliga doktorander utan också om framtida karriärutsikter och mående under och efter utbildning. Sjukskrivningstalen bland doktoranderna inom ämnet är generellt låg men vi vet inte hur det ser ut efter utbildningen. Vi har inte heller någon systematisk inhämtad information om mående hos kvinnliga och manliga doktorander under utbildningstiden. Många av våra doktorander blir förälder under utbildningstiden och det vore önskvärt att inhämta mer information om hur detta påverkar utbildningen och eventuella könsskillnader häri. Det gäller även information kring den andel manliga och kvinnliga doktorander som årligen presenterar sin forskning på internationella konferenser och huruvida kvinnliga och manliga doktorander får postdoktorala tjänster eller forskningsanslag efter genomgången forskarutbildning i lika stor utsträckning. Vi har inte klara svar på dessa frågor, men genom att ställa dem synliggörs möjligheterna till att de facto undersöka jämställdheten på arbetsplatsen och göra uppföljande granskningar av könsskillnader i forskarkarriären efter forskarutbildningen.